

४९॥५०॥५१॥ अथायतात्पर्यमाह स्त्रिया इति ॥५२॥५३॥५४॥ इति अनुशासन० नै० ब्रा० द्वादशोऽध्यायः ॥१२॥

हृच्छोपगतेषु दुःखेषु अनुहिमना अतिथिभक्त आनन्दोऽस्यादिधर्मवान् श्रियं प्राप्नोति तस्याश्च फलं कामः इन्द्रियप्रीतिरूपः सा च स्त्रीणामेव भृत्यसी पुंसस्त्वत्यतरेत्येतावतां ग्रन्थेनोक्तं तमिमं कामं तु च्छीकृत्य परमस्त्वावाप्ति कामस्य पूर्वोक्ताननुद्देशादीनुपासीनस्य वक्ष्यमाणविधिना परमेश्वरमाराधयिष्यतो हेयं दोषजातवस्तु मयमध्याय आरभ्यते किमिति लो

वरं च वृणुगजेंद्रयं त्वमिच्छसि सुव्रत ॥ पुरुषत्वमथ स्त्रीत्वं मनोयदि भिक्कांक्षसे ॥४९॥
मुक्तस्तु देवेंद्रस्तां स्त्रियं प्रकृवाच ह ॥५०॥ पुरुषत्वं कथं त्यक्त्वा स्त्रीत्वं चोदयेसे विभो ॥ एवमुक्तः प्रकृवाच स्त्रीभूतो राजसत्तमः ॥५१॥ स्त्रियाः पुरुषसंयोगे प्रीतिरभ्यधिकसदा ॥ एतस्मात्कारणाच्छुक्रस्त्रीत्वमेव वृणोम्यहं ॥५२॥ रमिताभ्यधिकं स्त्रीत्वे सत्यं वै देवसत्तम ॥ स्त्रीभावेन हितुष्यामि गम्यतां स्त्रिदशाधिप ॥५३॥ एवमस्त्विति चोक्ततामापुच्छ्य त्रिदिवंगतः ॥ एवं स्त्रिया महा राज अधिका प्रीतिरुच्यते ॥५४॥ इति श्रीम० अनुशासन० आनुशास० दानधर्मभंगस्वनोपाख्यानद्वादशोऽध्यायः ॥१२॥
युधिष्ठिर उवाच ॥ किं कर्तव्यं मनुष्येण लोकयात्राहितार्थिना ॥ कथं वै लोकयात्रां तु किं जीलश्च्यसमाचरेत् ॥१॥ भीष्म उवाच ॥ कायेन त्रिविधकर्मवाचा चापि चतुर्विधं ॥ मनसा त्रिविधं चैव दशकर्मपथास्त्यजेत् ॥२॥ प्राणातिपातः स्तेत्येव परदारनथापि च ॥ त्रीणि पापानि कृतेन सर्वतः परिवर्जयेत् ॥३॥ असत्प्रलापं पारुष्यं पैशून्यं मननं चरेत् ॥४॥ तस्माच्च त्वारिवाचाराजेंद्र न जल्पेन्नानुचिंतयेत् ॥४॥ अनभिध्या परस्वेषु सर्वसत्त्वेषु सोहृदं ॥ कर्मणां फलमस्तीति त्रिविधं मनसा चरेत् ॥५॥ तस्माद्दोष्काय मनसानाचरेद्भुभंनरः ॥ शूभाशुभान्याचरन् हितस्य तस्याश्चुते फलं ॥६॥ इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि आनुशासनिके पर्वणि दानधर्मलोकयात्राकथने त्रयोदशोऽध्यायः ॥१३॥

कथात्राए हि कश्चिद्व्यवहारः हितं च पारलौकिकं श्रेयस्तदर्थं नाकिं कर्तव्यं किमवश्यमनुष्ठेयं लोकयात्रां लोकहृयश्रेयः साधनं ॥१॥ कर्मपथान्वाभाविककर्ममार्गान् ॥२॥ प्राणातिपातो हिंसा ॥३॥ असत्प्रलापं ग्राम्यवार्तादिपारुष्यं निष्ठुरभाषणं पैशून्यं राजद्वारद्वेषोपरोषसूचनं अचरंतं मिथ्यावादः परपीडाकरः मनसा णेवं वदिष्यामीति नानुचिंतयेत् ॥४॥ अनभिध्येति श्लोकेन परद्रव्येभ्य अभिधानं परस्याभिष्टुचिंतनं चेदवादेशु नास्ति व्यभिचितीति त्रीणि स्याज्या निलक्ष्णेयत्वं दशार्थजेदिरूपकमात्रं ॥५॥ शूभं अहिंसादि आस्तिक्यां तं अभुभं हिंसादि आस्तिक्यां तं फलं अभयदुःखादिस्वर्गनरकांतं ॥६॥ इति अनुशासन० नै० ब्रा० त्रयोदशोऽध्यायः ॥१३॥